

ATLAS DOBRYCH PRAKTYK
DZIAŁANIA LAUREATÓW
I FINALISTÓW SUPER SAMORZĄD
I SUPER GŁOS 2021

akcja *Masz Głos* Fundacji Batorego

ATLAS DOBRYCH PRAKTYK
DZIAŁANIA LAUREATÓW
I FINALISTÓW SUPER SAMORZĄD
I SUPER GŁOS 2021

akcja *Masz Głos* Fundacji Batorego

organizator akcji Masz Głos

organizacje partnerskie

patroni medialni

partner medialny

Fundacja im. Stefana Batorego
ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
www.batory.org.pl
www.maszglos.pl

Teksty: Alicja Zaczek-Żmijewska
Redakcja i korekta: Joanna Liczner
Publikacja: lipiec 2022 roku

ISBN 978-83-66544-65-9

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach (CC BY-SA 4.0)

projekt graficzny i skład:

05	CZYM JEST ATLAS DOBRYCH PRAKTYK
06	O NAGRODZIE SUPER SAMORZĄD I SUPER GŁOS
07	O AKCJI MASZ GŁOS
08	AKCJA MASZ GŁOS W LICZBACH
10	LAUREACI SUPER SAMORZĄD
28	FINALIŚCI SUPER SAMORZĄD
40	LAUREACI SUPER GŁOS
54	ZESPÓŁ AKCJI MASZ GŁOS I ORGANIZACJE PARTNERSKIE
58	O FUNDACJI BATOREGO

Czym jest *Atlas dobrych praktyk*

Atlas dobrych praktyk to zbiór 25 historii o działaniach uczestników akcji Masz Głos. Każde z nich doprowadziło do istotnej zmiany lokalnej – w Kluczborku powstał punkt z jedzeniem dla potrzebujących, w Toruniu powołano maksymalną liczbę rad osiedli, choć do tychczas udawało się to jedynie z połową z nich, w powiecie olkuskim powstał rezerwat przyrody, a w Oleśnicy wójt i starosta uzgodnili sfinansowanie ścieżki rowerowej. Te i pozostałe inicjatywy nie wydarzyłyby się bez kilku elementów: współpracy aktywistów z organizacji społecznych lub grup nieformalnych z władzą samorządową, współpracy ze społecznością lokalną, działań komunikacyjnych w mediach oraz mediach społecznościowych i wsparcia ekspertów akcji Masz Głos Fundacji Batorego. I właśnie o tym jest *Atlas dobrych praktyk* – jak używać powszechnie znanych narzędzi partycypacyjnych, ale też jakie są niestandardowe ścieżki działania aktywistów i pomysły na lokalną współpracę.

Wszystkie przedstawione w *Atlasie dobrych praktyk* historie zostały wyróżnione w 2021 roku nagrodami: Super Samorząd i Super Głos akcji Masz Głos Fundacji Batorego. Laureaci i finaliści pokazali, ile znaczy samorząd lokalny jako wspólnota. Upowszechnianie tej myśli jest najważniejszym celem akcji Masz Głos.

Życzymy inspirującej lektury!

**Zespół akcji Masz Głos
Fundacji Batorego**

Więcej dobrych praktyk uczestników akcji Masz Głos: www.maszglos.pl

Nagroda Super Samorząd

Jest przyznawana co roku na zakończenie kolejnych edycji akcji Masz Głos Fundacji Batorego. Ma już dziesięcioletnią tradycję (pierwsza edycja miała miejsce w 2011 roku). Laureatami zostają lokalne duety: organizacje społeczne lub grupy nieformalne i władze samorządowe ich miejscowości czy gmin, jeśli zrealizowały oddolną inicjatywę we współpracy. Nagroda jest wyrazem uznania dla partnerstwa. Liczy się w niej to, w jaki sposób władze odpowiedziały na potrzeby grupy mieszkańców, która zgłosiła się do nich, i jak mieszkańcom udało się zaangażować władze w swoje działania. Chodzi o to, czy obydwie środowiska przełamały stereotyp „osobnego” funkcjonowania mieszkańców i władz, bo samorząd tworzą tak naprawdę wtedy, gdy działają razem. Efektami nagradzanego działania powinny być rozwiązanie lokalnego problemu oraz pogłębienie relacji między władzą samorządową a mieszkańcami. Jurorami nagrody Super Samorząd 2021 byli: Kasia Adamik, Edwin Bendyk, Zuzanna Rudzińska-Bluszcz, Jerzy Stępień oraz Bartosz Węglarczyk. Laureatów wybrali spośród 15 nominowanych z grona 314 uczestników akcji Masz Głos w edycji 2021.

Nagroda Super Głos

Jest przyznawana od 2021 roku, zatem w tym roku to jej pierwsza edycja. Laureatami są grupy mieszkańców uczestniczące w akcji Masz Głos, które wykazały się wyjątkową samoorganizacją i konsekwencją działań. Zaprezentowały siłę wspólnoty lokalnej, dlatego chcemy docenić ich umiejętność zorganizowania się i szukania niestandardowych sposobów działania oraz wytrwałość dążenia do założonych celów. Dziesięciu laureatów Super Głos wybierają organizacje partnerskie Fundacji Batorego, które mają doświadczenie w działaniach partycypacyjnych. W 2021 roku to: Fundacja Aktywności Lokalnej, Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides, Stowarzyszenie Homo Faber, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab oraz Stowarzyszenie Rozwoju Inspiracje.

Ogłoszenie laureatów nagrody Super Samorząd 2021 i Super Głos 2021 odbyło się 15 lutego o godzinie 18:00 podczas gali online, którą współtworzył i transmitował partner medialny akcji Masz Głos – Onet. Nagranie jest dostępne również na profilu Fundacji Batorego na Facebooku, kanale YouTube i w mediach społecznościowych akcji Masz Głos.

O akcji

Masz Głos

Masz Głos to prowadzony od 2006 roku ogólnopolski projekt Fundacji Batorego, mający na celu budowanie dialogu i współpracy pomiędzy społecznościami lokalnymi a władzami samorządowymi, wzmacnianie poczucia współodpowiedzialności za losy gmin wśród mieszkank i mieszkańców, a także zwiększanie ich udziału w życiu publicznym. Akcja jest otwarta na grupy, które chcą działać na rzecz pozytywnych zmian w najbliższym otoczeniu – niezależnie od tego, czy jest nim mała wieś, czy duże miasto.

Uczestnikami akcji mogą być organizacje społeczne, grupy nieformalne, szkolne koła wolontariatu, rady rodziców, ciała doradcze (np. młodzieżowe rady, rady seniorów), sołectwa czy rady osiedli, koła gospodyń wiejskich. Wsparcie udzielane w ramach akcji polega przede wszystkim na ułatwianiu kontaktu z doświadczonymi koordynatorkami i koordynatorami regionalnymi, którzy pomagają zaplanować oraz przeprowadzić działania. To również umożliwienie dostępu do szerokiej gamy materiałów edukacyjnych i udziału w szkoleniach, a także – co najważniejsze – stworzenie okazji do poznania i wymiany doświadczeń z innymi aktywnymi społecznie osobami z całej Polski.

Akcja Masz Głos jest prowadzona przez Fundację im. Stefana Batorego we współpracy z organizacjami partnerskimi, które zajmują się wspieraniem uczestników w poszczególnych regionach. W edycji 2021 partnerami akcji są:

- Fundacja Aktywności Lokalnej (kujawsko-pomorskie, łódzkie, wielkopolskie),
- Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides (dolnośląskie, opolskie, śląskie),
- Stowarzyszenie Homo Faber (lubelskie, małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie),
- Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab (mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie)
- Stowarzyszenie Rozwoju Inspiracje (lubuskie, pomorskie, zachodniopomorskie).

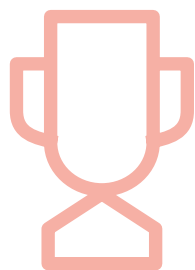
Masz
Głos

Akcja Masz Głos w liczbach:

od 2006 roku w akcji wzięło udział.

3305

uczestników - organizacji
społecznych i grup
nieformalnych

63

laureatów Super Samorząd

Edycja 2021 to:

314
uczestników - organizacji
społecznych i grup
nieformalnych

243
miejscowości

7
laureatów

215
gmin

8
finalistów

10
nagród Super Głos

Laureaci Super Samorząd

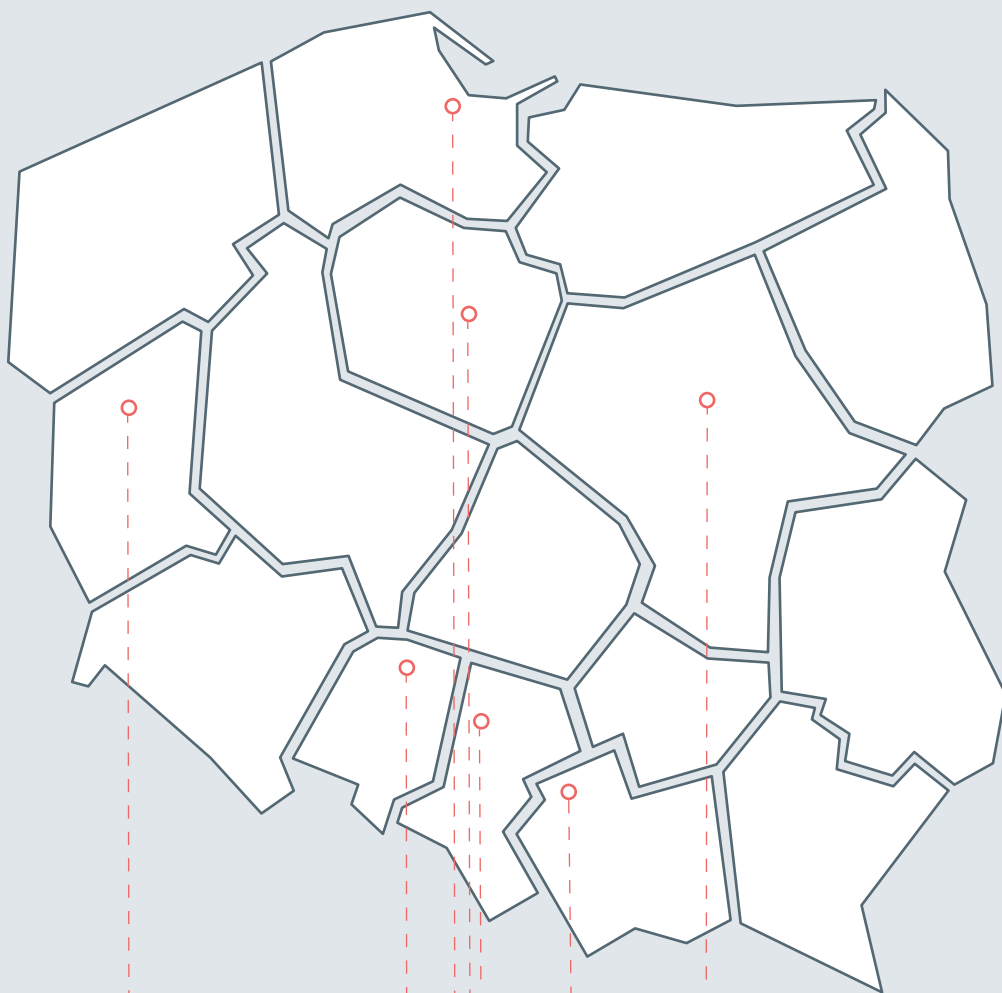

Jury nagrody Super Samorząd 2021 wyłoniło siedmioro laureatów spośród 15 nominowanych. Nagrodę otrzymali zarówno uczestnicy akcji Masz Głos, jak i władze, które z nimi współpracowały. Super Samorząd jest nagrodą przyznawaną za realizację konkretnego działania i sposób osiągnięcia sukcesu.

Laureatów wyłoniło Jury w składzie:

- **KASIA ADAMIK** – reżyserka
- **EDWIN BENDYK** – prezes Fundacji im. Stefana Batorego
- **ZUZANNA RUDZIŃSKA-BLUSZCZ** – prezeska ClientEarth Prawnicy dla Ziemi
- **JERZY STĘPIEŃ** – sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku
- **BARTOSZ WĘGLARCZYK** – redaktor naczelny portalu Onet.pl.

**GORZÓW
WIELKOPOLSKI**

KLUCZBORK

**PRUSZCZ
GDAŃSKI**

TORUŃ

PAWONKÓW

**ZALESIE
GOLCZOWSKIE**

JADÓW

Witamy w Jadowie

www.jadow.az.pl

Jadłodzielnia i Książkodzielnia

**Stowarzyszenie Klucz do Rozwoju i burmistrz miasta Kluczborka
Kluczbork (opolskie)**

Jury przyznało nagrodę za połączenie pomocy potrzebującym z promocją czytelnictwa wśród mieszkańców dzięki założeniu Jadłodzielni i Książkodzielni w jednym punkcie na lokalnym targowisku.

Stowarzyszenie Klucz do Rozwoju, zgodnie ze swoim mottem: „Jedz, dziel się i częstuj! Nie marnuj jedzenia!”, postanowiło przeciwdziałać marnowaniu żywności. Wymyśliło, że otworzy Jadłodzielnię, czyli miejsce do wymiany jedzenia. Przy okazji zadba o strawę dla ducha i w tym samym miejscu uruchomi Książkodzielnię – punkt wymiany książek. Z tym pomysłem Stowarzyszenie zgłosiło się do akcji Masz Głos, w której wspierało je Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides, organizacja partnerska projektu Fundacji Batorego.

Problemem okazało się miejsce na wiatę. Trzeba było znaleźć taką lokalizację w Kluczborku, gdzie jest duży ruch i nie trzeba dodatkowo płacić, np. podatku od gruntu. Pomogła gmina. Stowarzyszenie dostało miejsce na targowisku, na gruncie należącym do miasta, które zadeklarowało też, że będzie opłacać prąd. Drewnianą wiatę i lodówkę sfinansował Ośrodek Pomocy Społecznej. Po stronie Stowarzyszenia były: zorganizowanie projektu, wykonanie wiaty, zakup i transport lodówki.

Gdy powstała wiat, Stowarzyszenie przygotowało ulotki informujące o tym miejscu. Przeprowadziło też rozmowy ze wszystkimi przedsiębiorcami na targowisku. O powstaniu Jadłodzielni i Książkodzielni mieszkańcy Kluczborka dowiedzieli się przez facebookowe profile Gminy Kluczbork (Urząd Miasta pomagał promocyjnie) i Stowarzyszenia Klucz do Rozwoju, a także za pomocą poczty pantoflowej. W otwarciu punktów uczestniczyli: wiceburmistrz gminy, przedstawiciele Wydziału Promocji, media lokalne i regionalne.

Na co dzień Jadłodzielnię i Książkodzielnię stale opiekuje się 15 wolontariuszy. Cztery osoby pracujące na targowisku są odpowiedzialne za otwieranie wiaty codziennie rano. 11 wolontariuszy na zmianę wozi żywność ze sklepów, dba o czystość lodówki i zamyka wiatę o 18:00.

„Gdy przywozimy towar, nasi stali odbiorcy już czekają. Niektórzy pomagają nam wyciągać kartony z samochodu. Ich radość, gdy przyjeżdżamy, jest dla nas największym podziękowaniem” – mówi Anna Król ze Stowarzyszenia Klucz do Rozwoju.

W Kluczborku żywność, która byłaby wyrzucana, jest odzyskiwana. Lokalni przedsiębiorcy, szkolne stołówki oraz mieszkańcy dołączyli się do akcji Jadłodzielni. Przy okazji wymiana książek w Książkodzielni cieszy się zainteresowaniem.

Seniorzy przejmują budynek po byłym Urzędzie Stanu Cywilnego

Klub Seniora w Pawonkowie i wójt gminy Pawonków Pawonków (śląskie)

Jury doceniło modelowe i aktywne poszukiwanie innowacji w zarządzaniu na zasadach partnerskich. Wójt weszła w kontakt z seniorami i przekazała im – zgodnie z zasadą pomocniczości – prowadzenie Klubu Seniora. Dzięki temu seniorzy działają w pełni samodzielnie, bez ingerencji władz gminy.

Do udziału w akcji Masz Głos w edycji 2021 zgłosił się senior z Pawonkowa, który chciał zaktywizować osoby starsze w swojej gminie, bo jak dotąd nie działała żadna grupa seniorów w jego miejscowości.

„Widziałem konieczność kontaktów osób starszych z rówieśnikami, wyjścia z domu, zaangażowania się w życie miejscowości – mówi pan Andrzej. – Sami z żoną nie spotkalśmy się wcześniej z żadnymi ciekawymi propozycjami działań dla naszej grupy wiekowej. Bardzo zależało mi na zaangażowaniu osób starszych w działanie”.

W tym samym czasie w gminie zaczęła działać Klub Senior+, który początkowo był prowadzony przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej. Wójt gminy od początku chciała, żeby za organizację Klubu w pełni odpowiedzialni sami seniorzy. Kiedy otrzymała list z akcji Masz Głos informujący o tym, że pan Andrzej jest jej uczestnikiem, zaprosiła go na spotkanie i włączyła do przygotowania inauguracyjnego spotkania Klubu.

Zaufanie okazane społecznikowi opłaciło się. W spotkaniu inauguracyjnym Klubu uczestniczyło ponad 40 osób. Zdziałał efekt nowości. Na kolejnych spotkaniach, organizowanych jeszcze przez OPS, pojawiało się już tylko po kilkanaście osób. Pan Andrzej zaczął intensywnie działać, aby zwiększyć zaangażowanie seniorów w życie Klubu. Rozmawiał z nimi na ulicach, w sklepach, na osiedlu.

I tak w krótkim czasie przekonał seniorów oraz seniorki do samodzielnego prowadzenia zajęć w Klubie w dziedzinach, które są ich pasją; początkowo robili to opłacani instruktorzy z zewnątrz. Po kilku miesiącach od otwarcia Klubu jego gospodarzami stali się wyłącznie seniorzy. Opracowali system otwierania i zamykania Klubu, regularnie uaktualniają też jego program i grafik zajęć.

W zajęciach Klubu Seniora+ systematycznie uczestniczy ponad 40 osób. W Klubie prężnie działają grupy zainteresowań (m.in. grupa gimnastyczno-kijkowa, rękodzielniczo-kosmetyczna, wokalna, kulinarno-wypiekowa i medialno-komputerowa). Wszystkie bezpłatnie prowadzą pawonkowscy seniorzy. Aby wzmocnić zaangażowanie i współodpowiedzialność za wspólną

przestrzeń, seniorzy wyszli z propozycją partycypacji w kosztach związanych z organizowanymi akcjami typu andrzejki, rozmowy przy kawie, spotkanie opłatkowe czy wyjazdy na wycieczki, np. do Parku Wodnego w Tarnowskich Górach. Mają też skarbonkę na kawę czy ciasto. Założeniem lidera Klubu, pana Andrzeja, było także zintegrowanie grupy ze społecznością lokalną, stąd zaangażowanie seniorów w spotkania z piosarzami, społecznikami lokalnymi oraz osobami, które promują region.

W działaniach w ramach akcji Masz Głos inicjatywę wspierało Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides, organizacja partnerska projektu Fundacji Batorego.

Rady osiedli (rady okręgów)

Stowarzyszenie Obywatelski Toruń i przewodniczący Rady Miasta Torunia Toruń (kujawsko-pomorskie)

Jury nagrodziło odzyskiwanie istoty demokracji poprzez włączanie mieszkańców w struktury władzy wspólnoty lokalnej. Projekt rad osiedli (okręgów) okazał się wielowątkowy i przełomowy, jeśli chodzi o skalę zaangażowania mieszkańców w sprawy osiedlowe w dużym mieście.

Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Toruń jest podzielony na 13 okręgów, w których zaplanowano wybory do rad osiedlowych (w Toruniu zwanych radami okręgów) na kadencję 2021-2026. Do tej pory wyłaniano radnych w zaledwie połowie okręgów. Wynikało to z braku chętnych do pełnienia funkcji w radzie. Dodatkowym utrudnieniem była formuła wyborcza: wybory mogły się odbyć tylko podczas zebrania otwartego, w którym musiało uczestniczyć minimum 100 mieszkańców danego okręgu. Mieszkańcy musieli się legitymować dowodem osobistym i dodatkowym potwierdzeniem, że mieszkają na terenie osiedla, np. dokumentem zapłaty za śmieci czy za czynsz. Formuła i zasady działania rad okręgów nie były znane mieszkańcom, a to wydawało się warunkiem ośmielenia ich do kandydowania i zachętą do głosowania. Konieczne były też zmiany w ordynacji wyborczej, które pozwoliłyby zwiększyć możliwości wzięcia udziału w głosowaniu.

Stowarzyszenie Obywatelski Toruń postanowiło edukować mieszkańców na temat działalności Rady Miasta Torunia i rad osiedlowych. Robiło to podczas cyklicznych spotkań osiedlowych z członkami Rady Miasta. Spotkania skutkowały tym, że np. w dzielnicy Podgórz pojawiły się ograniczniki na jezdni, chodniki, ławki. Mieszkańcy zyskiwali poczucie sprawczości.

Stowarzyszenie brało też udział w konsultacjach społecznych dotyczących rad okręgów. Wnosiło uwagi i rekomendacje w sprawie ordynacji wyborczej oraz sposobu organizowania zbliżających się wyborów do rad okręgów. Stowarzyszenie zrealizowało cykl rozmów z członkami/radnymi kończącej się kadencji rad okręgów.

Udało się zmienić ordynację wyborczą pod kątem sposobu głosowania: zamiast zebrania otwartego o tej samej porze dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców stworzono możliwość oddania głosu w wyznaczonym dniu i w określonych godzinach (w trakcie czterech godzin). Kontekstem była tu pandemia. Przy wdrażaniu zmian szczególnie pomagali organizacyjnie i merytorycznie przewodniczący Rady Miasta Torunia Marcin Czyżniewski i radny Bartosz Szymański.

Efekty (zmiany ordynacji i edukacji mieszkańców) przeszły najśmielsze oczekiwania.

„Po raz pierwszy od roku 2000 udało się powołać rady we wszystkich okręgach, w których przeprowadzono wybory. To efekt wyjątkowej mobilizacji i zaangażowania torunian, którzy chcą decydować o swoim najbliższym otoczeniu, i dowód na to, jak potrzebne są narzędzia partycypacji obywatelskiej” – mówi przewodniczący Rady Miasta Torunia.

Toruń ma wszystkie 13 rad okręgów. Pomogli w tym mieszkańcy, społecznicy, aktywni radni.

„Wszyscy chcieli fajną rzecz zrobić i nikt się na siebie nie dąsał. Działania szły jak kula śnieżna” – mówi Danka Stępkowska ze Stowarzyszenia Obywatelski Toruń. W działaniu w ramach akcji Masz Głos grupę wspierała Fundacja Aktywności Lokalnej, organizacja partnerska projektu Fundacji Batorego.

Szkoci w Jadowie

Jadowskie Stowarzyszenie Historyczne i wójt gminy Jadów Jadów (mazowieckie)

Jury przyznało nagrodę za przykład budowania tożsamości lokalnej na dziedziectwie kulturowym. Grupa i władze zadbały o miejscową historię i na jej bazie stworzyły projekt z potencjałem do dalszego rozwoju.

Jadów to mała wieś pod Warszawą, wydawałoby się – bez szczególnych właściwości, jednak tylko do czasu. Gdy grono pasjonatów zainteresowało się lokalną historią, odkryło kompletnie nieznaną i nieupamiętnioną wątek. W pobliskim lesie istniały resztki cmentarza szkockich osadników, jednak nikt nie interesował się tym tematem. Jadowskie Stowarzyszenie Historyczne postanowiło zadbać o teren cmentarza – przede wszystkim oznakować to miejsce w przestrzeni i włączyć mieszkańców w odkrywanie nieznaną tutejszej historii.

Zaczęto od uporządkowania cmentarza, znalezienia jego granic i zabezpieczenia elementów sztuki cmentarnej, np. zabytkowego nagrobka. Do współpracy włączyli się konserwator rzeźby kamiennej i młodzież z liceum mundurowego w Urlach. Wyzwaniem jednak było to, jak atrakcyjnie pokazać szkockie dziedzictwo mieszkańcom i wciągnąć ich w ten wątek? Jak skoordynować działania?

„Czasami brakowało nam kilku dodatkowych rąk do pracy, czasem też zatrzymywały nas technikalnia – jak brak właściwego klucza pozwalającego na wyłączenie części oświetlenia w parku na czas kina plenerowego” – mówił Marek Suchocki, członek Stowarzyszenia.

Podczas wakacji w 2021 roku w ramach akcji Masz Głos odbyła się uroczystość upamiętnienia szkockich osadników w Jadowie. Towarzyszył jej Wieczór Szkocki z udziałem przedstawicieli St. Andrew's Foundation, wraz z byłym konsulem RP w Edynburgu Leszkiem Wiecechem. Na cmentarzu odbyła się wspólna modlitwa z mieszkańcami Jadowa. W centrum wsi koncert zagrała jedyna orkiestra dudziarzy w Polsce – Częstochowa Pipes & Drums.

Całość zakończył pokaz filmu *Edi*, nakręconego w malowniczych plenerach Szkocji. Po Wieczorze Szkockim odbyło się kino letnie im. Edwarda Stachury.

Wójt od początku wspierał Stowarzyszenie w działaniach. Za wsparcie finansowe od gminy Jadów można było zorganizować seanse kina letniego i Wieczór Szkocki. Na potrzeby wydarzenia gmina wypożyczyła scenę, nagłośnienie i zorganizowała część atrakcji dla dzieci. Na tydzień przed Wieczorem Szkockim pracownicy biurowi Urzędu Gminy w Jadowie samodzielnie postawili przy cmentarzu tablicę informacyjną zaprojektowaną przez Stowarzyszenie. Oprócz gminy Jadów wydarzenia wsparli: Biblioteka Publiczna Gminy Jadów, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Mysadlanki” i St. Andrew’s Foundation jako współorganizator. Stowarzyszenie współpracowało też z Nadleśnictwem Łochów – Lasy Państwowe, Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, konserwatorem rzeźby kamiennej i młodzieżą z liceum mundurowego w Urlach. W ramach akcji Masz Głos grupę wspierała

Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab, organizacja partnerska projektu Fundacji Batorego.

Wieczór Szkocki zintegrował wokół lokalnej historii nie tylko społeczność Jadowa, ale też potomków jadowskich Szkotów mieszkających od Szkocji po Australię. Jadowianie poczuli dumę, że mieszkają w tak szczególnym miejscu.

„Otrzymaliśmy bardzo pozytywny feedback – mówi Karol Suchocki ze Stowarzyszenia – że Wieczór Szkocki był nietuzinkowy, fantastyczny. Podobnie ludzie odebrali seanse kina letniego. Najbardziej zapamiętam, jak po pierwszym z nich składaliśmy scenę, ekran i sprzątaaliśmy park. Wtedy podeszła do mnie grupka widzów ze słowami, że to super pomysł, że takie kino powstało. Po czym włączyła się do naszego sprzątania”.

Bez mieszkańców nie byłoby tego rezerwatu

Stowarzyszenie „Razem dla Zalesia” i Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego
Zalesie (małopolskie)

Jury doceniło połączenie inicjatywy społecznej z fachowym wsparciem merytorycznym, które dało efekt synergii między mieszkańcami, przedsiębiorcą i – po raz pierwszy w historii nagrody – z instytucją samorządu szczebla wojewódzkiego.

Tuż obok Zalesia istnieje kopalnia odkrywkowa dolomitu. Między nią a wsią znajdują się cenne przyrodniczo tereny leśne. Stowarzyszenie „Razem dla Zalesia” chciało ochronić właśnie ten obszar, ale nie wejść przy tym w konflikt z właścicielami kopalni. Sojuszniakiem w rozmowach ze spółką okazał się Zespół Parków, który miał w planach utworzenie rezerwatu w tym miejscu, a kontakt z mieszkańcami oraz Stowarzyszeniem „Razem dla Zalesia” przyspieszył proces i nadał mu zupełnie nową jakość – stał się on projektem wspólnym Zespołu i mieszkańców. Jednak najpierw trzeba było wprowadzić mieszkańców w temat, aby poznali walory miejsca i aby stało się ono dla nich czymś wartym uwagi i ochrony, atutem.

Stowarzyszenie zaczęło działania od nawiązania kontaktu z prof. Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie Janem Bodziarczykiem, inicjatorem Rezerwatu Przyrody Góra Stołowa im. Ryszarda Malika, i z Nadleśnictwem Olkusz.

Profesor mógł być sojuszniakiem w rozmowach z władzą oraz przedstawicielami spółki – właścicielem kopalni. W trybie dostępu do informacji publicznej członkowie Stowarzyszenia pozyskali informacje z RDOŚ w Krakowie na temat decyzji podejmowanych w sprawie rezerwatu. Chcieli pełnej dokumentacji, aby skutecznie wejść w proces powstawania rezerwatu, móc lepiej się o niego upominać, stać się partnerem do rozmów. Nawiązali kontakt z kierownictwem spółki Cemex. Podczas spotkań wskazali na zagrożenia dla środowiska naturalnego (m.in. wycinkę drzew, hałas, zapylenie wtórne i pierwotne, wstrząsy sejsmiczne podczas eksplozji ładunków wybuchowych). Napisali do wójta gminy z prośbą o uwzględnienie ich uwag podczas wprowadzania zmian do planu zagospodarowania przestrzennego. Wczesną wiosną zorganizowali spacer badawczy połączony z akcją sprzątania lasu. Spacer miał przybliżyć mieszkańcom ten teren jako miejsce cenne przyrodniczo i świetne do wypoczynku, spacerów, biegów. Poza tym Stowarzyszeniu zależało na dobrym poznaniu terenu od strony technicznej. Wiedza miała okazać się kluczowa dla dalszych rozmów.

Obszar chroniony został utworzony 25 maja 2021 roku na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z 6 maja 2021 roku w sprawie rezerwatu przyrody Góra Stołowa im. Ryszarda Malika (Dz. Urz. Woj. Młp. z 2021 roku, poz. 2674).

Uroczyste otwarcie rezerwatu nastąpiło 9 czerwca 2021 roku. Tuż po nim odbył się spacer przyrodniczy po rezerwacie zorganizowany przez Stowarzyszenie we współpracy z Nadleśnictwem Olkusz i Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. W spacerze uczestniczyli przedstawiciele spółki Cemex. Była to świetna okazja do integracji mieszkańców i rozmów o bogactwie przyrodniczym terenów wokół Zalesia. Działanie zostało sfinansowane publikacją materiałów edukacyjnych z informacjami o nowym rezerwacie, które trafiły do rąk mieszkańców Zalesia.

Mieszkańcy zyskali rezerwat – tuż koło ich domów. To przestrzeń do odpoczynku. Nie doszło przy tym do konfliktu interesów czy niezrozumienia z władzami kopalni, przeciwnie – strony nawiązały dobry, przyszłościowy kontakt.

Biegiem poznaj 31 sołectw gminy Pruszcz Gdański

**Straszyn Biega i wójt gminy Pruszcz Gdański
Straszyn (pomorskie)**

Jury doceniło pomysł poznawania i diagnozowania okolicy przez sport oraz przemyślane wciąganie do współdziałania władz i mieszkańców. Biegi odbywały się dosłownie w tandemie władz i mieszkańców, którymi byli nie tylko pasjonaci sportu.

W gminie wiejskiej Pruszcz Gdański jest 31 sołectw; mają od kilkudziesięciu do kilku tysięcy mieszkańców. Im większe sołectwo, tym słabsza integracja, podobnie jak zaangażowanie mieszkańców w lokalne działania. Grupa Straszyn Biega postanowiła zmienić tę sytuację.

Na pomysł biegów sołectkich wpadł Marek Wiergowski. Na przełomie 2019 i 2020 roku udało się zorganizować kilka biegów pod nazwą „Biegiem poznaj 31 sołectw gminy Pruszcz Gdański”; przerwała je pandemia. Kolejna szansa pojawiła się wraz z przystąpieniem grupy Straszyn Biega do akcji Masz Głos i wsparciem koordynatorów ze Stowarzyszenia Rozwoju Inspiracje. Organizatorzy akcji Masz Głos wystali list polecający do wójta gminy Magdaleny Kołodziejczak oraz dyrektora Ośrodka Sportu i Rekreacji Karola Lipskiego, co ułatwiło wstępne ustalenia między grupą a samorządowcami w sprawie organizacji biegów.

W akcji sportowo-integracyjnej „Biegiem poznaj 31 sołectw gminy Pruszcz Gdański” chodziło o spopularyzowanie krótkich (ok. 5-8 km) biegów, marszobiegów, marszów i wycieczek rowerowych jako ogólnodostępnych form sportu w środowisku wiejskim. Biegi miały też zintegrować mieszkańców sąsiednich sołectw, przybliżyć im miejsca wartościowe przyrodniczo i historycznie w gminie.

Wyzwaniem było takie nagłośnienie 31 biegów, by w każdym z nich chcieli uczestniczyć jak najwięcej mieszkańców. W praktyce polegało to na kontakcie telefonicznym sołtysa Radunicy Michała Nowaka z sołtysami kolejnych lokalizacji wydarzenia. Marek Wiergowski dostarczał plakaty ogłoszeniowe z prośbą o wstawienie do tablicy sołectwej. Na ogół sołtysi i sołtyski chętnie uczestniczyli w przedsięwzięciu, angażowali mieszkańców. Niekiedy otwierali świetlice wiejskie, częstowali herbatą i ciastem, a nawet organizowali ogniska z kiełbaskami. Wójt gminy Pruszcz Gdański Magdalena Kołodziejczak zaangażowała się w inicjatywę już po samej rozmowie telefonicznej. Z pomocą dyrektora Ośrodka Sportu i Rekreacji Karola Lipskiego powstał regulamin biegów i imprez. Dyrektor pośredniczył też w kontakcie z sołtysem Radunicy Michałem Nowakiem, co w dużym stopniu ułatwiło kontakty z pozostałymi sołtysami gminy.

Grupa Straszyn Biega tak planowała kolejne odcinki biegów, aby umożliwić udział jak największej grupie mieszkańców, bez względu na wiek, płeć czy poziom przygotowania i treningu. Mieszkańcy najczęściej włączali się biegiem lub na rowerach. W ostatnim, 31. biegu w Mokrym Dworze wójt Magdalena Kołodziejczak, dyrektor Karol Lipski, prezes Stowarzyszenia Sołtysów Gminy Pruszcz Gdański Wiesław Zbroiński i sołtys Michał Nowak włączyli się w nagradzanie uczestników biegu, we wręczanie certyfikatów i nagród.

Michał Nowak na Facebooku relacjonował: „Przez ostatnie 4 miesiące ‘biegusiem’ poznawaliśmy najciekawsze zakątki naszych miejscowości. Pierwszy raz wzięłem udział w projekcie razem ze wszystkimi 31 sołtyskami i sołtysami naszej gminy. Jestem z tego niesamowicie dumny”.

Akcja „Biegiem poznaj 31 sołectw gminy Pruszcz Gdański” pokazała bogactwo turystyczno-przyrodnicze tutejszych sołectw, zbliżyła mieszkańców, dała im czas i miejsce na wspólne spotkanie. Dostali impuls do większej aktywności fizycznej i motywację do zdrowego stylu życia.

Razem dla pszczół

Moja BoraBora i prezydent miasta Gorzowa Wielkopolskiego Gorzów Wielkopolski (lubuskie)

Jury doceniło wyjście z działaniami ekologicznymi do ludzi, a konkretnie na przystanek autobusowy, i umiejętne przyciągnięcie dużej liczby mieszkańców do inicjatywy „Gorzów dla pszczół”.

Wzdłuż ulicy Bora-Komorowskiego nie rosną drzewa, Gorzów Wielkopolski ma ujemne saldo wycinkowe, a zieleń jest drażliwym i nośnym tematem w mieście. Moja BoraBora, zainspirowana działaniem innego uczestnika akcji Masz Głos – Fundacji Pszczoła, wymyśliła akcję rozdawania sadzonek roślin miododajnych przy okazji Ogólnopolskiego Dnia Pszczoły. Złożyła wniosek inicjatywy lokalnej, aby zabezpieczyć środki na to działanie. W ramach akcji Masz Głos grupę wspierał koordynator – Stowarzyszenie Rozwoju Inspiracje.

Celem akcji rozdawania sadzonek było zwrócenie uwagi mieszkańców na rolę pszczół. Owady, w tym pszczoły, zapylając kwiaty, wpływają na rozwój ekosystemów, zapewniają lepszą jakość owoców i warzyw, znacznie podnoszą wydajność uprawianych roślin. Tę wiedzę lepiej przekazać przez zabawę. Zwykłą ulotkę i pogadankę łatwo zignorować. Jeśli za darmo dostanie się coś do ręki, to od razu pojawia się zaangażowanie.

Akcja rozdawania sadzonek odbyła się w sierpniu 2021 roku na przystanku komunikacji miejskiej przy ul. Hubala. Członkowie Moja BoraBora zachęcali przechodniów do zabierania roślin, sadzenia ich w domu, na balkonie, tarasie, w ogródku. Do sadzonek był dołączony kod QR z instrukcją i linkiem do broszury informacyjnej o pszczołach. Każdy dostawał ulotkę z informacją i regulaminem konkursu, w którym można było wygrać większy zestaw kwiatów i gadżety miejskie. Warunkiem udziału w losowaniu nagród było zrobienie zdjęcia z zasadzonym kwiatem i przesłanie go do organizatorów wraz z podaniem lokalizacji rośliny. Na podstawie spływających w konkursie zdjęć i informacji grupa zrobiła mapę podróży roślin przedstawiającą miejsca, do których w Gorzowie Wielkopolskim trafiły rośliny rozdawane przy Hubala.

W inicjatywie lokalnej Moja BoraBora samorząd był niezbędnym partnerem. Zapewnił pieniądze (1200 zł, czyli ponad 30% budżetu) na zakup sadzonek i nagród, a także udostępnił stoliki, wsparł promocję w mediach społecznościowych i na stronie urzędu. Przede wszystkim udzielił wsparcia merytorycznego, a Biuro Konsultacji Społecznych

wytypowało osobę do koordynacji działań z Moja BoraBora. Wniosek inicjatywy trafił mailem do urzędu w formie dokumentu opatrzonego podpisem elektronicznym. Po przejściu wniosku inicjatywy przez analizę formalną zaczęło się działanie. Współpraca z urzędnikami Wydziału Ochrony Środowiska była czystą przyjemnością – obydwie strony szybko złapały kontakt, ustaliły ramowy podział pracy i harmonogram działań. Do akcji włączyli się radni.

150 przygotowanych sadzonek znalazło nowych właścicieli w 15 minut (!), a kolejka, jaka się utworzyła na przystanku, starszym sąsiadom przypominała „czasy słusznie minione”. Przychodzący przechodnie pomagali Moja BoraBora kompletować zestawy i zarządzać kolejką.

„Udało mi się zdobyć doniczkę z lawendą i jestem bardzo szczęśliwa, bo to dla córki, która ma piękny balkon, a przy nim również ogródek. Taka akcja to same plusy – mówiła pani Wiesława – bo nie tylko cieszy mieszkańców, ale też pomaga owadom”.

Grupa wykorzystała mechanizm inicjatywy lokalnej w praktyce i ten przykład zaczął być pokazywany na stronie miasta jako modelowy. Ma zachęcać innych mieszkańców do składania wniosków. Teraz MojaBoraBora dzieli się swoim know-how na spotkaniach w osiedlowej klubokawiarni w sąsiedniej dzielnicy. Włączając się w to radni, którzy obiecali pilnować, by w kolejnych budżetach miasta były zarezerwowane pieniądze na realizację następnych inicjatyw mieszkańców.

A group of four people are standing in a dark, outdoor setting at night, illuminated by the warm glow of a campfire. They are all clapping their hands. The person on the far left is a woman with glasses wearing a dark jacket over a light-colored top. Next to her is another woman in a dark jacket and blue jeans. To her right is a man in a red jacket, and on the far right is a woman in a dark, shiny jacket. The ground is dark with some rocks and a small stool visible. The overall atmosphere is one of celebration and camaraderie.

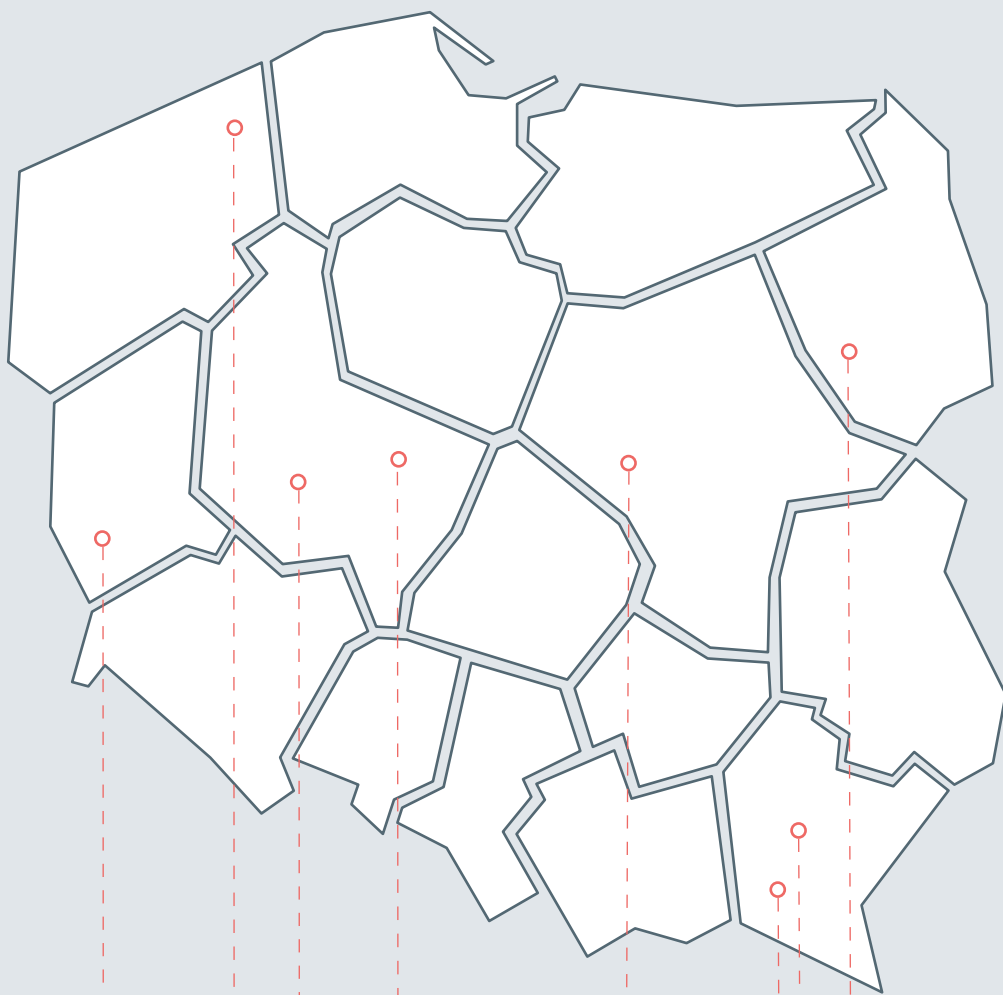
Finaliści Super Samorząd

Finalistami nagrody Super Samorząd 2021 zostali ci spośród nominowanych, którzy nie znaleźli się w gronie laureatów. Jest to osiem tandemów uczestników akcji Masz Głos i władz lokalnych, którym dzięki udanej współpracy udało się wprowadzić

zmiany w swojej społeczności. Finaliści zostali wybrani przez zespół akcji Masz Głos spośród licznych współpracujących ze sobą z sukcesem grup uczestników i władz samorządowych. Na każdy region (trzy lub cztery województwa) przypadały trzy nominacje.

**SIENIAWA
ŻARSKA**

SOCHACZEW

BOGUSŁAWICE

ŚREM

KONIN

KROSNO

RZESZÓW

ŁAPY

Kilometr ścieżki rowerowej

**Koło Gospodyń Wiejskich w Bogusławicach „Dolina Szarloty”,
wójt gminy Oleśnica, starosta powiatu oleśnickiego
Bogusławice (dolnośląskie)**

Bogusławice dzieli od Oleśnicy zaledwie kilometr. Ze wsi do miasta prowadzi spękana, dziurawa droga powiatowa, bez pobocza i chodnika. W ostatnich latach wyraźnie zwiększył się ruch samochodowy, co utrudnia poruszanie się po tej drodze nawet rowerem.

Aby przekonać wójta i starostę do wybudowania kilometra ścieżki rowerowej, Koło Gospodyń Wiejskich w Bogusławicach „Dolina Szarloty” złożyło do obydwu urzędów wnioski o wpisanie inwestycji drogi do ich budżetów. Członkinie Koła wiedziały też, że ważny jest bezpośredni kontakt, więc odbyły kilka rozmów z wójtem i pracownikami Urzędu Gminy oraz ze starostą. Wójt już na pierwszym spotkaniu podtrzymał swoją decyzję z 2018 roku o sfinansowaniu 50% kosztów inwestycji – w tamtym czasie dwie członkinie Koła po raz pierwszy próbowały zainteresować władze sprawą drogi. Po kolejnych rozmowach z wójtem i nagłośnieniu sprawy w lokalnych mediach doszło do spotkania wójta i starosty, podczas którego obie strony zawiązały porozumienie. Ostatecznie zapadła decyzja, że w 2022 roku gmina sfinansuje projekt inwestycji (taka pozycja została wpisana do budżetu), a w kolejnym roku powstanie ścieżka, na którą oba urzędy złożą się po połowie.

„Sukcesem jest, że samorządy nie tylko nas wysłuchały, ale wspólnie zaczęły działać przy pomysle ścieżki rowerowej. Nasza społeczność wiejska i członkinie KGW przekonały się, że my, mieszkańcy, także mamy głos i jak działamy wspólnie, to możemy osiągnąć zamierzone przez nas cele” – mówi Ewa Maślanka z Koła Gospodyń Wiejskich w Bogusławicach „Dolina Szarloty”.

Dzięki ścieżce poprawi się bezpieczeństwo mieszkańców wsi i trochę zmniejszą problemy transportowe.

Baza miejsc dla młodych

Stowarzyszenie M-LAB i prezydent miasta Konina Konin (wielkopolskie)

Konin to byłoby miasto wojewódzkie borykające się ze skutkami degradacji obszarów przemysłowych (rejon kopalni węgla brunatnego) i wyludnianiem się miasta. Proces uciekania stąd młodzieży i młodych rodzin do innych miast trwa od lat. Władze próbują go zatrzymać.

Stowarzyszenie M-LAB wpadło na pomysł M-BAZY, czyli narzędzia identyfikującego miejsca przyjazne młodzieży w Koninie, które są zgłaszane przez samych młodych ludzi. Chodziło o stworzenie bazy miejsc, w których młodzież mogłaby bezpiecznie i kreatywnie spędzać czas z rówieśnikami,

nawiązywać nowe znajomości, lepiej czuć się w mieście. Młodzi ludzie dostali w budynku Urzędu Miasta miejsce do prac koncepcyjnych nad M-BAZĄ, przystosowane specjalnie dla nich: z kolorowymi ścianami czy pufami. Nad pracami przy powstawaniu bazy czuwały: Wanessa Komicz (M-LAB), Agnieszka Gołębiowska (Urząd Miasta), Emilia Wasielewska (radna), Zofia Wójcik (Młodzieżowa Rada Miasta).

„Naszym pomysłem chcieliśmy przeciwdziałać izolacji i poczuciu samotności, które nasiliły się podczas pandemii” – mówi Zofia Wójcik, uczennica szkoły podstawowej, aktywna w Młodzieżowej Radzie Miasta.

W działanie została włączona młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych Konina. Jej zaangażowanie stało się inspiracją dla innych grup z akcji Masz Głos, czego dowodem jest wizyta u Młodzieżowej Rady Miasta Konina grupy z Młodzieżowej Rady Gminy Szydłowo wraz z zastępcą burmistrza.

M-BAZA działa – można z niej skorzystać w internecie: <https://m-lab.konin.pl/m-baza/>.

Złota rączka dla seniora

Stowarzyszenie Pomocna Dłoń w Śremie i burmistrz Śremu Śrem (wielkopolskie)

W Śremie było zapotrzebowanie na szybkie i bezpłatne drobne naprawy oraz usługi świadczone seniorom. W ramach „małego grantu” Stowarzyszenie Pomocna Dłoń pozyskało pieniądze z budżetu miasta i gminy Śrem na zakup narzędzi. Udało się zakupić bardzo dobrej jakości, bogaty pakiet potrzebny do realizacji zleceń. Do wykonywania robót naprawczych Stowarzyszenie chciało zaangażować osobę ze środowiska narażonego na wykluczenie społeczne. Dlatego nawiązało kontakt z fundacją, pod opieką której jest lokalna noclegownia, i w ten sposób pozyskało wolontariusza wykonującego zadania „złotej rączki”. Miasto chętnie publikowało na swojej stronie WWW informacje o funkcjonowaniu „złotej rączki”. Stowarzyszenie nawiązało też współpracę ze Śremską Radą Seniorów (organ doradczy burmistrza), a chętni członkowie Rady działają w Stowarzyszeniu.

Projekt „Złota rączka dla seniora” trwał trzy miesiące, miał charakter pilotażowy i potwierdził wstępną diagnozę, że tego rodzaju usługi są potrzebne seniorom. Oprócz sprawozdania z działania Stowarzyszenie złożyło w urzędzie rekomendację zabezpieczenia w budżecie środków na utworzenie stanowiska pracy dla „złotej rączki”, która obsłuży potrzeby seniorów.

„Seniorzy wciąż dzwonią, a my wciąż obsługujemy ich zlecenia. Od samego początku w ramach wolontariatu jeździmy, naprawiamy, kosimy i cieszymy się, że mogliśmy zapoczątkować tę usługę w naszym mieście” – mówi Dorota Witczak ze Stowarzyszenia Pomocna Dłoń w Śremie.

Miejsce aktywności dla mam i dzieci

Koło Gospodyń Wiejskich „Łapianka na obcasach” i burmistrz miasta Łapy Łapy-Dębowina (podlaskie)

Koło Gospodyń Wiejskich „Łapianka na obcasach” wprowadziło w życie projekt „Mamy mają głos”. Członkinie Koła chciały sprowokować środowisko matek do pomysłowości, dać przestrzeń działania, wzbudzić zaangażowanie i poczucie sprawczości. O swoich zamiarach poinformowały w mediach społecznościowych, gdzie ogłosiły, że czekają na propozycje i pomysły utworzenia „strefy dla mam”. Początkowo miało to być miejsce na świeżym powietrzu, ale pomysł się rozwijał i członkinie Koła zdecydowały się złożyć wniosek do gminy w otwartym konkursie ofert, w którym oprócz budżetu na zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców były też środki na doposażenie miejsca dla

mam. Udało się wygrać konkurs. Za wygraną członkinie Koła Gospodyń Wiejskich kupiły siedziska i hamaki, a mamy zaangażowały się w organizację działań w „strefie”. Przy tej okazji zawiązała się zgrana grupa kobiet.

Po sukcesie wspólnego przedsięwzięcia uczestniczki akcji razem z mamami zdecydowały, że podejmą się skonstruowania wniosku do budżetu obywatelskiego gminy Łapy. Przedyskutowały potrzeby, zaprosiły do inicjatywy sołtysów i rady sołeckie wsi Łapy-Dębowina oraz Łapy-Szołajdy, na pograniczu których znajdują się strażnica i świetlica, a także strażaków z miejscowej OSP i Wiejski Dom Kultury. Powstał wspólny pomysł na budowę wielofunkcyjnego budynku, w którym będą mogły odbywać się np. letnie spotkania czy „brudne” warsztaty i który odpowie też na potrzeby magazynowe strażaków. Projekt powstał przy wsparciu Urzędu Miasta Łapy, a w zbiorce głosów zaangażowały się również „maszłosowe mamy”. Mimo dużej konkurencji wśród wniosków do budżetu obywatelskiego projekt zwyciężył! Udało się pozyskać 100 tys. zł, a projekt będzie realizowany w 2022 roku.

„Cieszymy się z naszego udziału w akcji Masz Głos. Efekty widoczne będą jeszcze w długiej przyszłości” – mówi Marta Łapińska, prezeska Koła Gospodyń Wiejskich „Łapianka na obcasach”.

Projekt – Sochaczewskie Fortyfikacje

Fundacja Ochrony Zabytków Mazowsza, burmistrz miasta Sochaczew, naczelnik Wydziału Kultury, Turystyki i Promocji Miasta Sochaczew, marszałek województwa mazowieckiego Sochaczew (mazowieckie)

Jak wzbudzić zainteresowanie mieszkańców i władz poniemieckimi schronami oraz umocnieniami fortyfikacyjnymi z czasów II wojny światowej, ulokowanymi na terenie Sochaczewa i gminy? Grupa aktywistów i pasjonatów z Fundacji Ochrony Zabytków Mazowsza już od kilku lat starała się ożywić miejscową pamięć o tych obiektach, ale bez większego odzewu. Udało się w czerwcu 2021 roku, gdy zorganizowała I Rodzinny Piknik Forteczny „Śladami sochaczewskich fortyfikacji”. Można było wtedy zobaczyć trzy zachowane, zrewitalizowane schrony i fragment rowu przeciwpancernego. Zorganizowano pokaz sprzętu i uzbrojenia wojskowego. Uczestnicy pikniku mogli wziąć udział w loterii z nagrodami. Dla miłośników kuchni wojskowej przyrządzono żołnierską grochówkę i kiełbaski.

Miasto i gmina wsparły Rodzinny Piknik Forteczny promocyjnie i finansowo. Dotację na realizację pikniku przyznał Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą (podlegające pod miasto Sochaczew) wystawiły stoiska z eksponatami historycznymi. Niektórzy radni z Rady Miasta i Rady Powiatu pomogli w rozmowach z właścicielami schronów z terenu miasta, dzięki czemu organizatorzy wydarzenia dostali zgodę na uporządkowanie terenów przy trzech schronach i na skorzystanie ze schronów podczas organizacji rajdu pieszego szlakiem

sochaczewskich fortyfikacji. Kolejnych dwóch właścicieli zgodziło się na udostępnienie schronów do zwiedzania.

W pikniku wzięło udział 2000 osób: rodziny z dziećmi, mieszkańcy w różnym wieku, turyści. Piknik i wydarzenia, które po nim nastąpiły, otworzyły drogę do rozwoju inicjatywy dokładnie w tym miejscu, w którym działania zatrzymałyby się, gdyby nie wsparcie i zaangażowanie licznych środowisk w „Projekt – Sochaczewskie Fortyfikacje”.

Kawiarnia społeczna (i przedsiębiorstwo ekonomii społecznej)

Fundacja GraTy, prezydent miasta Krosna, Naczelnik Wydziału Kultury i Sportu Krosno (podkarpackie)

Fundacja GraTy potrzebowała stałego miejsca do działania. Po latach tułania się po różnych lokalizacjach oraz obserwowania aktywności innych wyzwaniami stało się znalezienie miejsca, gdzie można byłoby się spotykać i realizować swoje projekty. Członkowie Fundacji chcieli jednak miejsca nie tylko dla ich grupy, ale dla wszystkich aktywistów w mieście. Stąd pomysł kawiarni społecznej – miejsca dla każdego, które jest otwarte do późna, nie ma barier, agreguje i wspiera nowe inicjatywy. Wspólnie z Urzędem Miasta zastanawiano się, jaka formuła współpracy byłaby najlepsza przy pomysle kawiarni społecznej. Stanęło na tym, że podmiotem zarządzającym kawiarnią będzie przedsiębiorstwo ekonomii społecznej.

Przedsiębiorstwo ekonomii społecznej pozwala działać solidarnościowo, wspierać osoby wykluczone, zarządzać partycypacyjnie. Ma także szansę inwestować w pracowników – realnie pomagać ludziom.

Po kilkumiesięcznych przygotowaniach wniosku o dofinansowanie stworzenia podmiotu ekonomii społecznej udało się przejść przez cały proces z pierwszą lokatą na liście ocen wniosków. Fundacja GraTy otrzymała 63500 zł, a drugie tyle pomostowego. Urząd Miasta pomógł nakreślić plan działania przyszłego przedsiębiorstwa, w tym ten przekształcający grupę nieformalną, jaką wówczas były GraTy, w przedsiębiorstwo ekonomii społecznej. Grupa otrzymała listy intencyjne od prezydenta miasta, naczelnika Wydziału Kultury i Sportu, kierownika Środowiskowego Hufca Pracy, radnych dzielnicy, Centrum Integracji Społecznej i Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych. Każdy z wymienionych zadeklarował swoje wsparcie, pomagał w znalezieniu odpowiednich miejsc do prowadzenia działalności oraz zadeklarował dalszą opiekę merytoryczną.

„Budujemy miejsce dla kolektywu, żeby budować wspólne dobro” – mówią członkowie Fundacji GraTy.

Ogródki działkowe

Spółeczni Strażnicy Drzew i prezydent miasta Rzeszowa Rzeszów (podkarpackie)

Wiosną 2021 roku Spółeczni Strażnicy Drzew zostali poproszeni o wsparcie działkowców w sprzeciwie wobec inwestycji drogowej planowanej na terenie ROD im. W. Szafera. Grupa zaczęła działania od spotkań z pracownikami miejskich urzędów, kandydatami na stanowisko prezydenta Rzeszowa (trwały wówczas wybory) i z Polskim Związkiem Działkowców. Zorganizowała też petycję, z jej inicjatywy odbyły się dwie pikety pod Urzędem Miasta. Protesty doprowadziły do zwołania dwóch nadzwyczajnych posiedzeń Rady Miasta Rzeszowa w sprawie Rodzinnych Ogródów Działkowych.

Dzięki skutecznemu nagłośnieńni znaczenia ROD jako zagospodarowanych terenów zieleni w mieście dla działkowców i mieszkańców miasto porzuciło lub znacznie ograniczyło plany inwestycyjne w obrębie 26 ROD-ów w Rzeszowie, choć cała sprawa zaczęła się od jednego z nich. W nowo opracowanym studium zagospodarowania przestrzennego Rzeszowa wszystkie ogrody zostały zakwalifikowane jako teren zieleni, co daje zabezpieczenie ich funkcjonowania. Dodatkowym efektem tej akcji Społecznych Strażników Drzew i działkowców było otwarcie jednego

z ogrodów (Ogród Zalesie) dla mieszkańców; zarząd zgodził się na organizowanie tutaj zajęć dla dzieci ze spektrum autyzmu.

*Jaki jest klucz do sukcesu?
„Spokój w działaniu nas
wzmacnia” – mówi Zbigniew
Mieszkowski ze Społecznych
Strażników Drzew.*

Rada seniorów

Fundacja Pięknolesie i wójt gminy Żary Sieniawa Żarska (lubuskie)

Fundacja Pięknolesie poznała się w akcji Masz Głos z Postomińskim Stowarzyszeniem „Razem lepiej”. Grupy polubiły się na tyle, że dosyć szybko odkryły wspólny kierunek działań. Pomogło w tym spotkanie wyjazdowe we wrześniu 2020 roku, gdy grupa seniorów z Sieniawy Żarskiej odwiedziła gminę Postomino. Przyjrzała się tutejszym inicjatywom lokalnym oraz szkoliła z e-usług publicznych. Taka integracja seniorów zaowocowała współpracą gmin. Podczas kolejnego spotkania jesienią 2021 roku do Postomina pojechało już 50 osób, które spotkały się nie tylko z Postomińskim Stowarzyszeniem „Razem lepiej”, ale też z przedstawicielami lokalnego samorządu. Ze strony żarskiej przyjechali przedstawiciele urzędu – pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, radna Barbara Litewka, radni rad sołeckich i sołtysi. Gminę Postomino reprezentowali: przewodnicząca Gminnej Rady Seniorów Teresa Rysztak, radni

Zenon Morka i Renata Sil, sołtys i członek Gminnej Rady Seniorów Bronisława Siwiuk. Głównym tematem tego spotkania była kwestia powołania rady seniorów w gminie Żary. Uczestnicy dzielili się doświadczeniami, wskazywali na plusy i minusy funkcjonowania tego ciała doradczego.

Kilka tygodni później sytuacja odwróciła się i tym razem seniorzy z Postomina przyjechali do gminy Żary. Chcieli dowiedzieć się, jak działa przedsiębiorstwo społeczne na przykładzie Fundacji Pięknolesie, a także wesprzeć pomysł powołania rady seniorów. Ten wyjazd był bogaty w akcenty turystyczne i towarzyskie, bo odbył się w okolicy Dnia Seniora. Podczas wieczoru artystyczno-edukacyjnego, gdy do grona gości dołączyli seniorzy z Gościeszowic, wszyscy zatańczyli poloneza, a na zakończenie pojawił się tort ufundowany przez wójta gminy Żary.

Owoce tej współpracy był wniosek o utworzenie rady seniorów w gminie Żary. Jej głównym zadaniem ma być pomoc we wdrożeniu i realizacji projektu przeciwdziałającego wykluczeniu transportowemu osób starszych, który jest realizowany w ramach Funduszu Aktywni Obywatele.

„To jest ten wielki pozytyw współpracy organizacji pozarządowych i samorządów” – mówi Krystyna Adamenko, prezeska Fundacji Pięknolesie.

PERSONAŻ

DOŁĘ

WIELKI
JÓZEF
JEDZENIA

Wszystko Należy Sobie
Zachować!
Czas do zamknięcia!

SIE
ZŁAMAMI

Uważaj na
Hazardy
i Nie
Zapomnij

NIE MARNUJ
JEDZENIA!
PODZIEL SIĘ

NIE MARNUJ
JEDZENIA!

STARE
BUKI
BUKI
TAKIE

Nie
Marnuj
Jedzenia!!!

Laureaci Super Głos

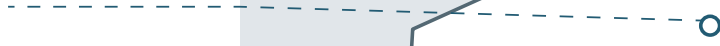

Laureatami nagrody Super Głos 2021 zostało dziesięć grup mieszkańców, które wykazały się wyjątkową samoorganizacją i konsekwencją działań. Grupy te zaprezentowały siłę wspólnoty lokalnej, umiejętność organizowania się i szukania niestandardowych

sposobów działania oraz wytrwałość w dążeniu do założonych celów. Laureatów wyłonili przedstawiciele organizacji partnerskich Fundacji Batorego, którzy na co dzień koordynują działania uczestników akcji Masz Głos.

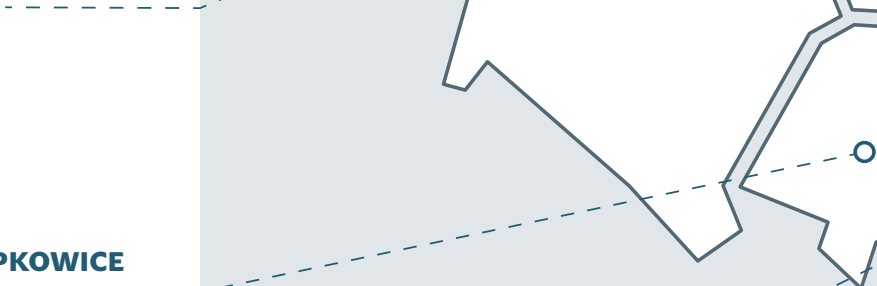
RADOMYŚL

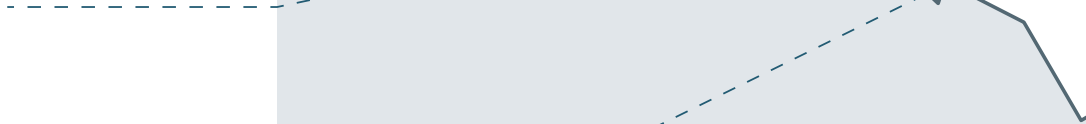
SUCHY LAS

MOSINA

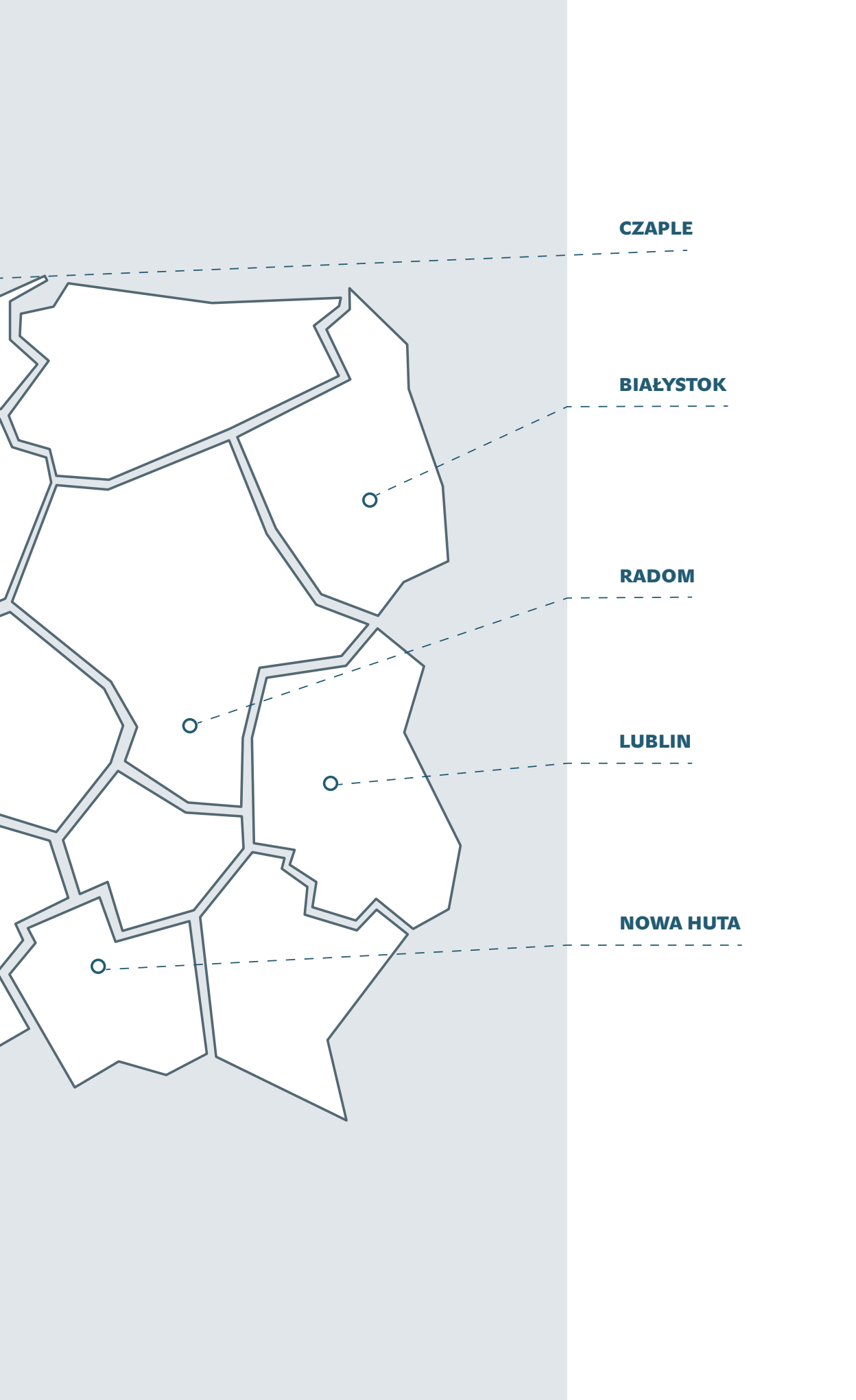

KRAPKOWICE

KATOWICE

CZAPLE

BIAŁYSTOK

RADOM

LUBLIN

NOWA HUTA

Fundacja Transgresja

Katowice (śląskie)

Fundacja Transgresja została doceniona za zbadanie, na ile komunikacja publiczna w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii jest dostępna dla osób z niepełnosprawnością wzroku i/lub słuchu. Od czerwca do października 2021 roku zespół Fundacji Transgresja badał dostępność autobusów i tramwajów, przystanków, czytelność rozkładów jazdy, przydatność aplikacji mobilnych, które służą do planowania podróży. Oprócz własnego doświadczenia (środowiska, które skupia osoby z niepełnosprawnością) Fundacja zasięgnęła opinii 30 osób niewidomych, niedowidzących, głuchoniewidomych i głuchych.

„Mamy poczucie, że nie jesteśmy traktowani na równi z innymi pasażerami, a często po prostu dyskryminowani – mówi Krzysztof Wostal z Fundacji Transgresja. – Jak wykazaliśmy w naszym monitoringu, wiele przyjętych rozwiązań nie jest zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego. Liczymy, że nasze działania będzie początkiem zmian, dzięki którym będziemy w sposób komfortowy i bezpieczny przemieszczać się autobusami i tramwajami po całym terenie GZM”.

Raport z wynikami monitoringu został opublikowany na początku grudnia 2021 roku i przesłany do Zarządu Transportu Metropolitalnego (organizatora transportu publicznego w GZM) i do mediów. Członkowie Fundacji zaproponowali też zmiany, których wprowadzenie poprawi dostępność transportu publicznego dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Nieformalna Grupa Seniorów

Krapkowie (opolskie)

Seniorzy z Krapkowic zostali docenieni za zintegrowanie swojego środowiska i doprowadzenie do utworzenia rady seniorów. Złożenie wniosku do burmistrza o utworzenie rady seniorów to efekt działań, które zaczęły się tak naprawdę od jednej osoby – Anny Moch. Wiosną 2021 roku przystąpiła do akcji Masz Głos z potrzebą stworzenia grupy, która będzie chciała razem z nią wpływać na decyzje lokalnych władz dotyczące osób starszych. Sojuszników zaczęła szukać wśród seniorów spotykanych w sklepach, na przystankach autobusowych, na ulicach. W trakcie rozmów przedstawiała im swoje plany, dopytywała o potrzeby, zapraszała do współpracy. W czerwcu 2021 roku w krapkowickiej bibliotece mogła już zrobić pierwsze spotkanie dla zainteresowanych działaniem. Przyszło 15 osób, bo tyle można było wpuścić do sali z uwagi na ograniczenia covidowe. Udało się ustalić ważną rzecz: grupa będzie dążyła do utworzenia w Krapkowie rady seniorów, bo tak będzie łatwiej rozwiązywać różne problemy.

„W pojedynkę można mieć problem z dostępem do władz, żeby przedstawić im swoje problemy. Rada seniorów ma więc być miejscem kontaktów i wymiany informacji osób starszych z władzami. Chcemy mieć wpływ na działania urzędu, które są skierowane do naszego środowiska” – mówi Anna Moch.

Gdy z pomocą Grzegorza Wójkowskiego, koordynatora akcji Masz Głos, powstał wniosek do burmistrza o utworzenie rady seniorów i projekt jej statutu, grupa zaledwie w tydzień zebrała 92 podpisy pod wnioskiem i złożyła go do urzędu. W grudniu 2021 roku na sesji rady została zatwierdzona uchwała o powstaniu rady seniorów.

Lokalni w Gminie Suchy Las

Złotniki (wielkopolskie)

Lokalni w Gminie Suchy Las zostali docenieni za dążenie do przejrzystości i jawności działań gminy. Zrobili akcję „#mAMY prawo wiedzieć”. Roznosili ulotki na temat tego, jak mieszkańcy mogą wpływać na lokalną władzę, jak korzystać z prawa do informacji publicznej. Na Facebooku publikowali posty edukacyjne, nagrali do mediów społecznościowych filmik pokazujący, co by było, gdyby informacja publiczna nie funkcjonowała. Kampania dotarła do mieszkańców, bo po wpisach na Facebooku do Lokalnych zgłaszali się mieszkańcy z prośbą o pomoc w napisaniu wniosku w trybie dostępu do informacji publicznej w swoich sprawach.

„Właściwie mogłoby nie być tych wszystkich działań, które podejmujemy. Jawność jest naszym prawem i powinna być oczywistością. Ale niestety nie zawsze jest” – mówi Anna Ohirko z grupy Lokalni w Gminie Suchy Las.

Grupa przygotowała też projekt uchwały w sprawie konsultacji społecznych w gminie Suchy Las. Wykorzystała narzędzie obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej. Lokalni przeszli przez całą procedurę, m.in. powołanie komitetu inicjatywy, napisanie projektu uchwały, zebranie 200 podpisów pod projektem. Udało się go złożyć w Radzie Gminy; został przyjęty. Projekt daje mieszkańcom szerokie możliwości udziału w konsultacjach, np. przez głosowanie internetowe czy organizowanie się w grupy, żeby powołać konsultacje. Zwieńczeniem całej akcji grupy z Suchego Lasu w sprawie jawności było zaproszenie do gminy Szymona Osowskiego, prawnika i prezesa Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska, na prelekcję o dostępie do informacji publicznej. Kto mógł, przyszedł na spotkanie do sali, pozostali mieli możliwość obejrzeć wydarzenie w internecie. Łącznie było to 70 mieszkańców, ale posty dotyczące wydarzenia miały 3-5 tys. odśłon.

Wolontariat WPN

Jeziory (wielkopolskie)

Wolontariat WPN został doceniony za sprzątnięcie terenów Wielkopolskiego Parku Narodowego. Śmieci jest tutaj ciągle dużo, bo park ze wszystkich stron otaczają gminy o bardzo wysokim stopniu rozwoju budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury. Jest on też jednym z najczęściej odwiedzanych parków narodowych. Jednak to nie turyści są głównymi odpowiedzialnymi za zanieczyszczenie tych terenów, ale w dużej mierze okoliczni mieszkańcy. Świadczy o tym charakter znajdujących przez Wolontariat WPN śmieci: odpady budowlane czy poremontowe, szkło itp. Wolontariusze postarali się, aby po akcji sprzątnięcia śmieci z terenu parku były odbierane przez służby leśne albo gminy (włączyły się w to miasto Puszczykowo, gmina Mosina, gmina Komorniki).

Największym sukcesem grupy było doprowadzenie do usunięcia wysypiska śmieci z terenu parku, w obrębie którego znajduje się jeden ze szpitali Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii. Wolontariusze odkryli tutaj wielotonowe pokłady śmieci: odpady budowlane i poremontowe, zużyty sprzęt elektroniczny, części samochodowe, szkło okienne, a nawet odpady medyczne – igły, cewniki, fiolki, opakowania po lekach. Wszystko udokumentowali na zdjęciach i skierowali pismo zawiadamiające o stanie rzeczy do dyrekcji WPN oraz Urzędu Marszałkowskiego. Podczas spotkania z urzędnikami dostali

zapewnienie, że sprawa będzie załatwiona. Jednak nie wykonano żadnego ruchu, by zlikwidować wysypisko, zagrażające zdrowiu i życiu ludzi oraz zwierząt żyjących na tym terenie. Po roku wolontariusze wrócili na teren wysypiska, zrobili oględziny i przygotowali materiał, który został przesłany do mediów lokalnych z prośbą o nagłośnienie tematu. Zadziałało. Otrzymała się wizja lokalna z udziałem przedstawicieli Wolontariatu i szpitala. Powstał protokół z oględzin miejsca.

„Otrzymaliśmy zapewnienie, że śmieci zostaną usunięte, i choć żaden oficjalny komunikat w tej sprawie nie został jeszcze wydany, z oględzin miejsca przez naszych wolontariuszy wynika, że znaczna część wysypiska już została zlikwidowana. To nasz wielki sukces” – mówi Magdalena Madajczyk-Głowacka. Więcej o sprawie na stronie Wolontariatu WPN.

Aktywni mieszkańcy osiedla Centrum D

Nowa Huta (małopolskie)

Grupa Aktywni mieszkańcy osiedla Centrum D z Nowej Huty została doceniona za kampanię „W offline potrzebujemy chodników”. Kampania miała zwrócić uwagę władz dzielnicy na trudną sytuację na osiedlu Centrum D w Nowej Hucie. Ciągłe brakowało tutaj chodników, ale nie dlatego, że ich fizycznie nie było, ale że notorycznie zastawiały je zaparkowane na całej długości samochody. Piesi chodzili ulicami. Grupa udokumentowała problem. W ramach kampanii zorganizowała spacerzy badawcze, którym towarzyszył ogląd przestrzeni wewnątrzosiedlowej i na drogach wewnętrznych. Wszystko zostało obfotografowane, a wyselekcjonowana fotorelacja ukazywała się na grupach osiedla Centrum D na Facebooku. Jedna z nich liczy 30 tys. członków (Nowohucianie), druga 21 tys. (Nowa Huta). Materiały wzbudzały dyskusję w gronie tych

mieszkańców, którzy z różnych przyczyn nie mogli wziąć udziału w spacerach badawczych, ale z doświadczenia znali problem zajętych chodników.

Po spacerach badawczych powstał raport, którego uwagi w aż 75% przełożyły się na zmiany na osiedlu.

„To, co zostało do poprawy, to sytuacja na chodnikach, które – owszem – zostały wyremontowane, ale przez większą część roku służą za miejsca postojowe” – mówiła Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz, liderka Aktywnych mieszkańców osiedla Centrum D.

Grupa Zero Waste Lublin

Lublin (lubelskie)

Grupa Zero Waste Lublin została doceniona za popularyzowanie bezpłatnej i anonimowej wymiany produktów między mieszkańcami. Przeważnie chodzi o odzież, sprzęt i przedmioty codziennego użytku, jednym niepotrzebne, ale poszukiwane przez innych. Grupa wymyśliła Wymienniki, czyli spotkania, podczas których ludzie mogą wymieniać się używanymi przedmiotami. Pomysł okazał się trafny, ale wymagał organizacji spotkań i szukania dobrych terminów, kiedy można by je urządzić. Stąd pomysł na bardziej dostępne rozwiązanie - Givebox, czyli miejski mebel do bezpłatnej i anonimowej wymiany produktów między mieszkańcami. Dzięki niemu rzeczy sprawne, ale już komuś niepotrzebne mogą znaleźć nowy dom. Pomysł na Giveboxy przyszedł do Polski z Berlina; najpierw został zrealizowany w Poznaniu. Członkinie Zero Waste Lublin uznały, że pora na ich miasto. Minigiveboxy pojawiły się w pięciu miejscach w Lublinie: w Kawiarni Nie Wylej, Kawiarni Creamy Cafe, Kawiarni Cafe Heca, Fundacji Karuzela Aktywności i przy ulicy Lubartowskiej 77.

„Givebox Lublin spotkał się z bardzo pozytywnym odbiorem społecznym. Wierzymy, że w przyszłości powstanie więcej takich miejsc w Lublinie właśnie dzięki naszej akcji promocyjnej” – mówiła Sylwia Kuszmiruk z Zero Waste Lublin.

Sołectwo Czaple

Czaple (pomorskie)

Sołectwo Czaple zostało docenione za solidarną walkę o bezpieczeństwo komunikacyjne i lepszą infrastrukturę drogową w swojej miejscowości. Mieszkańcy sołectwa solidarnie walczyli o budowę drogi wraz z chodnikiem i pozostałą infrastrukturą, bo zwiększył się ruch na jedynej w tej chwili drodze w ich miejscowości. Ruch wzrósł z powodu przerzucenia kursów ciężarówek i samochodów ze sprzętem budowlanym dojeżdżających do pobliskich hal magazynowych. Rada Sołecka wraz z mieszkańcami zainterweniowała. Wysłała pisma i wnioski w sprawie budowy drogi wraz z chodnikiem do Urzędu Gminy Żukowo, do miasta Gdańska, do policji i Inspekcji Transportu Drogowego. W związku ze sprawą powstała też petycja. W ciągu niemal tygodnia podpisało się pod nią 670 mieszkańców Czapli i sąsiedniego Rębiewicza. Sprawą drogi

zainteresowały się media lokalne i ogólnopolskie. Część mieszkańców oczekiwała nawet ostrzejszych działań wobec gminy i zorganizowania protestów. Sołtyska Czapli, Katarzyna Cichowicz, i Rada nie zdecydowali się jednak na taki krok z racji pandemii. Grupa mieszkańców zorganizowała więc protest samochodowy pod siedzibą gminy.

Celu nie udało się osiągnąć – droga nie została zbudowana, jednak inwestorzy i wykonawcy hal magazynowych przekazali część pieniędzy potrzebnych na budowę chodnika we wsi. Resztę kwoty sołectwo zdobyło od gminy. Wkrótce chodnik, powstający w ramach inwestycji gminnych, poprawi bezpieczeństwo mieszkańców, szczególnie dzieci przemierzających drogę do przystanków szkolnego autobusu.

„Mimo chwil zwątpienia, załamania, chęci wycofania się z akcji walki o drogę, każdorazowo otrzymywałam wsparcie od koordynatorów regionalnych akcji Masz Głos. Rozmowa, motywacja, pokazywanie możliwości dalszych działań. Gdyby nie ich wiara w to, że chociażby małymi kroczkami, ale można coś zmienić, pewnie poddałibyśmy się już na początku” – mówi Katarzyna Cichowicz, sołtyska Czapli w gminie Żukowo.

Sołectwo Radomyśl

Radomyśl (zachodniopomorskie)

Sołectwo Radomyśl zostało docenione za to, że wywalczyło przywrócenie połączeń autobusowych między swoją wsią a resztą gminy i miastem powiatowym – Szczecinkiem. Mieszkańcy potrzebowali przywrócenia kursów autobusowych między Radomyślem a resztą gminy Grzmiąca i Szczecinkiem, które zostały zniesione na początku pandemii. Choć nawet wtedy była to uciążliwa sytuacja – bo przecież np. seniorzy nie przestali potrzebować dostać się do przychodni – wielu rozumiało, że jeśli młodzież nie jeździ do szkół, to kursy autobusów stają się mało opłacalne. Jednak sytuacja, gdy młodzież wróciła do szkół, a autobusy nie wróciły na trasy, nie znalazła już wytłumaczenia i poparcia mieszkańców sołectwa.

Najpierw sołectwo zrobiło ankietę potrzeb transportowych wśród mieszkańców Radomyśla i sąsiednich miejscowości. Władze gminy Grzmiąca, wspierając mieszkańców w staraniach o przywrócenie połączeń, zorganizowały spotkanie ze starostą powiatu szczecineckiego Krzysztofem Lisem. Uczestniczyła w nim sołtyska Radomyśla Celina Łojek, przybyli na nie także mieszkańcy. Rozmowy nie należały do najłatwiejszych, ale ostatecznie argumenty i możliwe rozwiązania problemu zostały przyjęte. Starosta wnioskował do Wojewody Zachodniopomorskiego o dofinansowanie linii autobusowej relacji Szczecinek-Grzmiąca-Szczecinek

z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Zapadła pozytywna decyzja w tej sprawie. Od października 2021 roku młodzież mogła dotrzeć do szkoły komunikacją publiczną. Od stycznia 2022 roku linia jest wydłużona i autobus obecnie jeździ na trasie Szczecinek-Sucha-Szczecinek.

*„Trzeba było dziesiątków telefonów, pytań. Często byliśmy odsyłani od jednego urzędnika do drugiego, a to nie wpływało pozytywnie na motywacje osób zaangażowanych w sprawę. Na szczęście upór i świadomość, jak ważne dla naszej społeczności jest rozwiązanie problemu wykluczenia transportowego, a także wsparcie Gminy, pomagały pokonać trudności”
– mówiła Celina Łojek.*

Młodzieżowy Strajk Klimatyczny z Białegostoku

Białystok (podlaskie)

Młodzież z Białegostoku została doceniona za projekt uchwały, która miała zmobilizować miasto do przyspieszenia działań na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej i traktowania jej jako priorytet polityki miejskiej. Projekt uchwały dotyczył uznania za priorytetowe działań proklimatycznych w mieście, m.in. przystosowania budynków użyteczności publicznej do wymogów neutralności klimatycznej, tj. zerowej emisji netto do 2035 roku. Projekt został przygotowany w ramach lokalnej inicjatywy uchwałodawczej. To narzędzie, którym dysponują mieszkańcy i które pozwala im proponować własne uchwały Radzie Miasta. Niestety jest rzadko używane, bo wymaga specjalistycznego przygotowania. MSK Białystok poszedł za przykładem innych miast: Wrocławia, Warszawy, Szczecina, w których inicjatywa uchwałodawcza funkcjonuje.

„Nie chcieliśmy biernie przyglądać się ignorancji osób funkcyjnych w naszym mieście i ich pustym obietnicom. Jako młodzież też mamy głos i narzędzia legislacyjne. Postanowiliśmy z nich skorzystać” – wyjaśniał Jakub Kwiatkowski z MSK Białystok.

Zanim projekt trafił do Urzędu Miasta, młodzi musieli zebrać minimum 300 podpisów osób mających prawa wyborcze w Białymstoku. Nie było to łatwe, bo odpadała pomoc najbliższego środowiska, czyli rówieśników. Młodzież musiała wymyślić inny sposób zbierania podpisów. O wsparcie poprosiła białostockich seniorów, bo ochrona klimatu to sprawa międzypokoleniowa. Pomogły też inne organizacje społeczne w mieście. W internecie zbieranie podpisów promował film przygotowany przez młodzież. Łącznie w działania organizacyjne zaangażowało się 800 osób.

Akcja zbierania podpisów na ulicach miasta ruszyła w sierpniu 2021 roku i trwała dwa weekendy. Zaczęła się od konferencji prasowej. Na Rynku Kościuszki stanął namiot, były zabawy dla dzieci i działania edukacyjne dla dorosłych, bo temat klimatu wciąż jest dla wielu niezrozumiały. Nie wszyscy widzą konieczność przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Komitetowi Inicjatywy Uchwałodawczej udało się zebrać pod projektem wymaganą liczbę podpisów. Uchwała na początku listopada 2021 roku trafiła do Urzędu Miasta. Jednak podjęło ono decyzję o nieprocedowaniu projektu uchwały ze względów formalnych. W styczniu 2022 młodzi wysłali pismo o nieprawidłowościach w postępowaniu z ich projektem uchwały.

Radomianie dla Demokracji

Radom (mazowieckie)

Radomianie zostali docenieni za portal internetowy do inwentaryzacji drzew, który wymyślili i stworzyli od podstaw. Dziś korzystają z niego różne miasta w Polsce. Baza jest bezpłatnie dostępna w internecie. Służy zbieraniu informacji o drzewach, takich jak: lokalizacja, obwód, nazwa, klasyfikacja, zdjęcie. Jeśli ktoś ma swoje ulubione drzewo w okolicy, to z portalu dowie się o nim niemal wszystkiego: na co chorowało, czy było uszkodzone przez wicher lub burzę etc. Stowarzyszenie wciąż rozwija bazę. Ostatnio został dodany moduł, w którym można wycenić wartość odtworzenia drzewa. Za liczenie wzięły się też inne miasta, które mogą bezpłatnie korzystać z aplikacji. Robią to już Bydgoszcz, Poznań, Gliwice, Krosno, Biały-stok. Wiosną dołączy Wrocław.

Pomysł na stworzenie bazy zrodził się na początku pandemii, która zatrzymała ludzi w domach.

„Ludzie tęsknili za spacerami, ale bali się zarażenia. Pomyślałem, że najlepiej będzie dać im konkretne zadanie do zrobienia i wyjdą z domów” – mówi Waldemar Bukalski, pomysłodawca portalu.

Coraz głośniej robiło się też o wycinkach drzew w Radomiu i innych miastach. Radomianie dla Demokracji chcieli mieć nad tym jakąś kontrolę.

Baza powstaje oddolnie, dlatego ważne jest przy niej budowanie sieci wolontariuszy i wolontariuszek. Najpierw są szkoleni w terenie, żeby prawidłowo rozpoznawali gatunki, umieli mierzyć obwód drzewa. Wkrótce będzie im w tym pomagał radomski Wydział Ochrony Środowiska. W tworzenie bazy zaangażowali się też pracownicy Zakładu Usług Komunalnych w Radomiu, którzy odpowiadają za nasadzenia oraz pielęgnację drzew w mieście, i te właśnie informacje przenoszą do bazy. Dzięki temu mieszkańcy mogą na bieżąco śledzić postępy w zazielenianiu miasta. Od początku projektu ze Stowarzyszeniem współpracuje Zielona Akcja, która za likwidację wyspy ciepła przy ul. Kusocińskiego w Radomiu dostała w 2020 roku od Fundacji Batorego nagrodę Super Samorząd.

Zespół akcji Masz Głos i organizacje partnerskie

Joanna Załuska
dyrektorka akcji Masz Głos

Olga Gładkowska
koordynatorka

Anna Wawrzyniak
koordynatorka

Alicja Zaczek-Żmijewska
komunikacja
i promocja

Koordynatorzy akcji Masz Głos w województwach śląskim, opolskim, dolnośląskim:

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides

Grzegorz Wójkowski

Anna Staniek

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides jest organizacją pożytku publicznego, która od 2003 roku aktywnie buduje i wspiera grupy mieszkańców oraz lokalnych aktywistów, uczy samorządowców, jak prowadzić otwarty i skuteczny dialog z mieszkańcami oraz organizacjami społecznymi, a także umożliwia młodym osobom zdobycie nowego doświadczenia poprzez wolontariat.

Koordinatorzy akcji Masz Głos w województwach wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim:

Fundacja Aktywności Lokalnej

Iwona
Janicka

Jacek
Janicki

Fundacja Aktywności Lokalnej funkcjonuje od 2007 roku. Prowadzi działania wzmacniające inicjatywy oddolne, a także działalność szkoleniowo-doradczą, specjalizując się w realizacji zajęć z umiejętności miękkich (rozwój osobisty, społeczny i zawodowy) dla różnych grup odbiorców. Fundacja zainicjowała dyskusję w Polsce o równowadze osobisto-zawodowej rodziców małych dzieci i doprowadziła do szeregu rozwiązań w tym zakresie w całym kraju (m.in. kącki dziecięce w urzędach). Od 2012 roku koordynuje Ogólnopolski Tydzień Work-Life Balance. Jest sygnatariuszem Karty Różnorodności w Polsce, została uhonorowana Dyplomem Pary Prezydenckiej RP.

Koordinatorzy akcji Masz Głos w województwach lubelskim, podkarpackim, małopolskim, świętokrzyskim:

Stowarzyszenie Homo Faber

Anna
Dąbrowska

Piotr
Skrzypczak

Marta
Sienkiewicz

Homo Faber działa od 2004 roku w obszarze praw człowieka. Misję stowarzyszenia określa jego nazwa Homo Faber – z łac. człowiek rzemieślnik, człowiek pracujący. Hasłem przyświecającym działalności jest: „Prawa człowieka – małe kroki, duże zmiany”. Stowarzyszenie pracuje nad tym, aby w Lublinie mieszkańcy mogli cieszyć się jak najszerzymi prawami i wolnościami, a władza spełniała swoje obowiązki. Liczy się dobra współpraca, bez obaw przed konstruktywną krytyką. Kluczowe sfery działań Stowarzyszenia to: antydyskryminacja (Punkt Wsparcia Antydyskryminacyjnego, szkolenia antydyskryminacyjne), integracja (bezpłatne kursy języka polskiego dla imigrantów, bezpłatne poradnictwo prawne w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców i w areszcie dla cudzoziemców w Przemyślu) oraz film (organizacja co roku dwóch dużych festiwali w Lublinie, działania edukacyjne poprzez film).

**Koordynatorzy akcji Masz Głos
w województwach podlaskim,
warmińsko-mazurskim,
mazowieckim:**

Fundacja Badań i Działań Społecznych SocLab

**Agnieszka
Maszkowska**

**Katarzyna
Sztop-Rutkowska**

**Sylwester
Zagulski**

Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab działa od 2011 roku w obszarach: partycypacja, badania społeczne i nowe technologie. Koncentruje się na wspieraniu współpracy mieszkańców z władzą samorządową, dialogu obywatelskim oraz wzmacnianiu kompetencji samorządów, innych instytucji publicznych oraz organizacji społecznych. Fundacja ma szerokie doświadczenie w realizacji działań partycypacyjnych z zastosowaniem m.in.: budżetów obywatelskich, szkolnych budżetów partycypacyjnych, konsultacji społecznych, a także w facylitacji spotkań, dyskusji publicznych, prowadzeniu warsztatów konsultacyjnych, współpracy z ciałami doradczymi, radami pożytku publicznego, komisjami dialogu społecznego, radami seniorów. Upowszechnia również obywatelską inicjatywę uchwałodawczą, petycje, dostęp do informacji publicznej.

**Koordynatorzy akcji Masz Głos
w województwach lubuskim,
zachodniopomorskim,
pomorskim:**

Fundacja Rozwoju Inspiracje

**Małgorzata
Łosiewicz**

**Robert
Chomicki**

Stowarzyszenie Rozwoju Inspiracje działa od 2010 roku i jest organizacją pożytku publicznego. Celami Stowarzyszenia są kreowanie przyjaznej przestrzeni publicznej oraz monitorowanie i wspieranie świadomego, aktywnego udziału obywateli w życiu publicznym. Aby tworzyć przyjazną przestrzeń, zespół Stowarzyszenia wykorzystuje działania edukacyjne, kulturalne i obywatelskie. W swojej działalności organizacja kieruje się transparentnością, otwartością na nowe środowiska i współpracę w celu aktywizacji społeczności. W akcji Masz Głos działa od 2013 roku w roli uczestnika, a od 2021 roku jako partner.

O Fundacji Batorego

FUNDACJA IM. STEFANA BATOREGO

jest niezależną, niedochodową organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego. Celem Fundacji Batorego jest wspieranie rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego – społeczeństwa ludzi świadomych swoich praw i obowiązków, angażujących się w sprawy swojej społeczności lokalnej, swojego kraju i społeczności międzynarodowej. Do priorytetowych zadań Fundacji należą:

- **poprawa jakości polskiej demokracji**

Wspieramy inicjatywy służące zwiększeniu partycypacji obywatelskiej i wzmocnieniu poczucia odpowiedzialności obywateli za wspólne dobro. Działamy na rzecz przejrzystości życia publicznego i upowszechniania społecznego nadzoru nad funkcjonowaniem instytucji publicznych. Dążymy do podniesienia poziomu publicznej debaty i „uspołecznienia” procesu formułowania i wdrażania polityk publicznych.

- **wzmacnianie roli instytucji obywatelskich w życiu publicznym**

Wspieramy rozwój organizacji i koalicji pozarządowych działających na rzecz poprawy jakości polskiej demokracji i rozwijania współpracy międzynarodowej. Dążymy do profesjonalizacji i legitymizacji prowadzonych przez nie działań, budowy ich wiarygodności i zwiększenia skali ich oddziaływania na sferę publiczną.

- **rozwijanie współpracy i solidarności międzynarodowej**

Działamy na rzecz zbliżenia między państwami Unii Europejskiej i wschodnimi sąsiadami, przede wszystkim Ukrainą i Białorusią. Wspieramy działania sprzyjające wymianie między krajami Europy Środkowej i Wschodniej doświadczeń związanych z procesami przemian politycznych, budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywaniu problemów społecznych. Dążymy do zwiększenia roli polskich organizacji pozarządowych na arenie międzynarodowej.

Fundacja prowadzi też działania na rzecz wyrównywania szans dzieci i młodzieży z uboższych środowisk.

